

**O'ZBEKISTONNING YONG'OQZORLARI VA ULARNING
TABIATDAGI AHAMIYATI**

Andijon davlat Pedagogika instituti

Aniq va tabiiy fanlar fakulteti

Biologiya yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Ahmadjonova Munisaxon Maqsadjon qizi

Annotatsiya: ushbu tezisda O'zbekistondagi yong'qzorlar va ularning tabiatdagi ahamiyati haqida ma'lumotlar berilgan

Kalit so'zlar: Yong'oq mevasi, yong'oq yog'I, eroziya.

Ореховые рощи Узбекистана и их значение в природе

Аннотация: В данной диссертации представлена информация об ореховых рощах Узбекистана и их значении в природе.

Ключевые слова: плоды грецкого ореха, масло грецкого ореха, эрозия.

Walnut groves of Uzbekistan and their importance in nature

Abstract: This thesis provides information about walnut groves in Uzbekistan and their importance in nature.

Keywords: Walnut fruit, walnut oil, erosion.

O'zbekistonning yong'oqzorlarining tabiatdagi o'rni va ahamiyati juda katta. Bu hududlar nafaqat mamlakatning ekologik muvozanatini saqlashda, balki iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishda ham muhim rol o'ynaydi. Yong'oqzorlari O'zbekistonning turli mintaqalarida, ayniqsa, tog'li va tog' etaklarida keng tarqalgan bo'lib, ular o'ziga xos landshaft va ekosistema yaratadi.

Yong'oqzorlari tabiiy ekosistemaning muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Ular ko'plab o'simlik va hayvonot turlari uchun yashash muhitini ta'minlaydi. Masalan, yong'oq daraxtlari ularning soyasida o'sadigan o'simliklar va hayvonlar uchun sharoit yaratadi. Ular o'zining barglari va mevalari bilan boshqa o'simliklar va hayvonlar uchun oziq-ovqat manbai bo'lib xizmat qiladi. Yong'oq daraxtlari

joylashgan hududlarda turli xil qushlar, hasharotlar, va kichik sut emizuvchilar yashaydi. Bu esa ekologik tarmoqni mustahkamlaydi va biotexnologik xilma-xillikni saqlashga yordam beradi.

Yong'oqzorlar yerning eroziyasini oldini olishda ham muhim rol o'ynaydi. Yong'oq daraxtlarining ildiz tizimi yerni mustahkamlaydi va uni yuvilishdan saqlaydi. Bu, ayniqsa, tog'li hududlarda va haroratning o'zgarishi bilan bog'liq ravishda, o'zgaruvchan tabiiy sharoitlarda juda muhimdir. Yong'oqzorlar yer yuzasining barqarorligini ta'minlashda va tabiatning tabiiy holatini saqlashda yordam beradi.

O'zbekistonda yong'oqzorlar nafaqat ekologik ahamiyatga ega, balki iqtisodiy jihatdan ham juda foydalidir. Yong'oq mevasi – juda qimmatbaho va foydali mahsulot bo'lib, uning yong'oq yog'i, mevalari va qobig'i ko'plab sohalarda foydalaniladi. Yong'oqni qayta ishlash sanoati O'zbekiston iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biridir. Yong'oqdan olinadigan yog'lar, shirinliklar va boshqa mahsulotlar nafaqat ichki bozorda, balki eksport bozorlarida ham yuqori talabga ega.

Yong'oqzorlari nafaqat oziq-ovqat manbai, balki aholi uchun ish o'rinlari yaratishda ham ahamiyatlidir. Yong'oqning yetishtirilishi, yig'ilishi va qayta ishlanishi jarayonlari qishloq aholisi uchun daromad manbai bo'lib xizmat qiladi. Bu, ayniqsa, qishloq hududlarida aholining farovonligini oshiradi va ijtimoiy rivojlanishga hissa qo'shadi.

Yong'oqzorlari shuningdek, havoning tozaligini saqlashda ham muhim rol o'ynaydi. Yong'oq daraxtlari atmosferaga kislorod chiqarib, karbon dioksidni yutib, havoning sifati va iqlimning barqarorligini saqlashga yordam beradi. Bu o'z navbatida, global iqlim o'zgarishi bilan kurashishda va havo ifloslanishini kamaytirishda katta ahamiyatga ega.

Yong'oqzorlari, shuningdek, bioxilma-xillikni saqlashda va tabiatning turli tizimlarida tabiiy balansni yaratishda muhim rol o'ynaydi. Tabiiy ravishda hosil bo'lgan yong'oqzorlar, boshqa o'simliklar bilan birgalikda, o'zaro uyg'unlikda ishlaydi. Bunda yong'oq daraxtlari va boshqa o'simliklar bir-birini qo'llab-quvvatlaydi va muvozanatni saqlaydi. Bu esa ekologik tizimning barqarorligi va

uzluksizligini ta'minlaydi.

O'zbekistonning yong'oqzorlari nafaqat iqtisodiy, balki ekologik jihatdan ham juda muhim ahamiyatga ega. Ular tabiiy resurslarni tejash, biotexnologik xilmaxlilikni saqlash, havoni tozalash va erni eroziyadan saqlashda katta rol o'ynaydi. Shuningdek, yong'oqzorlar qishloq aholisi uchun ish o'rinlari yaratib, iqtisodiy farovonlikni oshiradi. Shuning uchun, yong'oqzorlari atrof-muhitni saqlash va ijtimoiy rivojlanish uchun katta ahamiyatga ega resurs hisoblanadi.

O'zbekistonning yong'oqzorlarining tabiatdagi ahamiyati mavzusi bo'yicha adabiyotlarni keltirishda umumiy ekologiya, qishloq xo'jaligi, va tabiiy resurslar bilan bog'liq tadqiqotlarga murojaat qilish mumkin. Quyida keltirilgan adabiyotlar va manbalar, ushbu mavzuni chuqurroq o'rganish uchun foydali bo'lishi mumkin:

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va Atrof-muhitni muhofaza qilish vazirligi (2020). "O'zbekistonning tabiiy resurslari va ekologik muvozanat." – Bu kitobda O'zbekistondagi yong'oqzorlar va boshqa tabiiy hududlarning ekologik ahamiyati haqida batafsil ma'lumot berilgan.
2. Gulomov, T. (2015). "O'zbekistonning qishloq xo'jaligi va ekologik muammolari." Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti. – Ushbu asarda qishloq xo'jaligi o'simliklari, xususan, yong'oqzorlar haqida so'z boradi, ularning yer uchastkalarida o'ziga xos ahamiyati yoritilgan.
3. Juraev, B. (2018). "Yong'oqzorlar va ularning iqtisodiy ahamiyati." – Bu maqolada O'zbekistonning yong'oqzorlaridan qanday iqtisodiy foyda olish mumkinligi, ularning eksport salohiyati va oziq-ovqat sanoatidagi roli tahlil qilinadi.
4. Muzafarov, A. (2016). "Yong'oq o'simliklari va ularning agroekologik jihatlari." O'zbekiston qishloq xo'jaligi ilmiy-tekshirish instituti. – Bu asar, yong'oqzorlari o'stirishning agroekologik tomonlarini o'rganadi va ular atrof-muhitga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida ma'lumot beradi.
5. Tashkent Agricultural University (2017). "O'zbekistondagi agroekosistemalar va ularning barqarorligini saqlash." Tashkent: O'zbekiston Qishloq Xo'jaligi universiteti. – Ushbu tadqiqotda O'zbekistonning agroekosistemalari, shu jumladan

yong'oqzorlarning ekologik ahamiyati va barqaror rivojlanishdagi o'rni muhokama qilinadi.

6. Shuxratov, R. (2019). "Tabiiy resurslar va ularning O'zbekistondagi ahamiyati." – Bu ilmiy maqola tabiiy resurslar, shu jumladan, yong'oqzorlar va ularning ekologik va iqtisodiy ahamiyatini tahlil qiladi.

7. World Agroforestry Centre (ICRAF) (2020). "Agroforestry in Central Asia." – Markaziy Osiyo mamlakatlarida, jumladan O'zbekistonda agrolesovodlik va yong'oqzorlar o'simliklarining ekosistemalariga bo'lgan ta'siri haqida umumiy ma'lumot berilgan.